

Het was een ramp, maar een heerlijke ramp

Obsessie, bezetenheid, verraad – telkens weer kunnen ze in een nieuwe vorm worden gegoten, zo tonen ook *The Affair* en *Obsession*. De een dichtbij, de ander juist ver van het voorstelbare.

door Marja Pruis

EEN VAN DE mooiste scènes in de Netflix-serie *The Affair* is als de beste vriendin moet worden bijgepraat.

'Ik ga een jaar weg en jij besluit bij je man weg te gaan?'

'Ik heb iemand ontmoet.'

'Wát?'

De onverlaat zucht, kijkt weg. De vriendin houdt aan.

'Wie?'

'Zijn naam is Noah.'

'Waar?'

(*beschaamd lachend*) 'Hij kwam de Lobster Roll binnen... Met zijn vrouw... en zijn vier kinderen.'

'Jezus.'

'Ja.'

'En?'

'En we hadden een verhouding. Cole kwam erachter. Het was een ramp.'

'Wow.'

'Ja.'

'Wooooow.'

'Ik weet het.'

'Zie je hem nog?'

'Nee.'

'Ga je terug naar Cole?'

'Nee. Ik denk dat ik alleen wil zijn.'

'Ben je ooit alleen geweest?'

'Nee.'

'Het is heel aantrekkelijk tot je een nier nodig hebt.'

'Heb je een nier nodig?'

'Nee. Maar wie zou ik in dat geval bellen? Over dat soort dingen ga je nadenken als je te vaak alleen bent.'

'Maar is dat erger dan je eenzaam voelen in je eigen huwelijk?'

'Geen idee. Ik ben nooit getrouwd geweest.'

ER VALT VOOR het eerst een stilte tussen de beide vrouwen. Ze nemen nog een slok. Of de een neemt nog een slok, de ander friemelt aan de kraag van haar blouse. Ze haalt diep adem, het is duidelijk, nu komt het. Die blik die ver-raadt dat de trots het gaat winnen van de gêne.

'Weet je...?' zegt ze.

De ander houdt het glas in de aanslag.

'...Er was een moment, helemaal in het begin. Toen ik van Noah wegliep. Hij pakte mijn hand vast en trok me weer naar zich toe. En hij keek me alleen maar aan. Hij keek me echt aan.'

Ze begeleidt haar woorden met zacht getik van haar vingers op haar borst, daar waar ergens haar hart moet zitten. Of haar ziel.

'Het was het perfecte erotische moment van mijn leven. Soms denk ik dat we sindsdien alleen maar om elkaar heen cirkelen. We proberen dat moment terug te halen en...'

'Ja, maar dat lukt je nooit.'

'Waarom niet?'

'Omdat het niet echt was.'

IK MERK DAT het moeilijk is een scène als deze zonder ironie uit te schrijven, terwijl ik er tegelijkertijd ademloos naar heb zitten kijken, zoals naar de hele serie overigens. Het is het verhaal dat alles in zich heeft: twee gebonden mensen die voor elkaar vallen met alle gevolgen van dien. *The Affair* heeft daarbij als bonus dat het zich afspeelt op Montauk, dat magische landelijke vissersoord onder de rook van New York dat ik tot nog toe alleen kende van Max Frisch die hiervandaan berichtte over ook al een overspelige liefde (Ingeborg Bachmann).

En *The Affair* doet iets met een vrouwelijk en een mannelijk perspectief, of misschien moet ik

PERFECTE EROTISCHE MOMENTEN zijn voor een toneelregisseur wat moeilijker vorm te geven. Tenzij geholpen door een toneelkijker is het voor de toeschouwer ondoenlijk om een coup de foudre zich te zien aftekenen op het gezicht van een acteur, terwijl iedere suggestie van 'echte' lijfelijke seks al gauw te erg is. In een circustheater als Carré, waar Toneelgroep Amsterdam ter ere van het Holland Festival met *Obsession* is neergestreken, zit je als toeschouwer sowieso al heel snel te ver weg van wat dan ook. Toch moet ook hier de dampende tragiek over het voetlicht gebracht worden, want *Obsession* gaat over obsessie, nog wel de grootste die er is, namelijk de verboden variant.

Regisseur Ivo van Hove modelleerde het stuk naar de gelijknamige film van Luchino Visconti, *Ossessione* (1943), die zich op zijn beurt weer liet inspireren door de bestseller *The Postman Always Rings Twice* (1934) van James M. Cain. In het boek, net als in de twee Amerikaanse verfilmingen, laatstelijk die uit 1981 waarin Jack Nicholson onvergetelijk bruut Jessica Lange op de keukentafel de zijne maakt, ligt de nadruk op het schuld-en-boeteverhaal dat de beide illegale geliefden staat te wachten nadat ze de sta-in-de-weg, de oudere echtgenoot, uit de weg hebben geruimd. Visconti zoomde in op het thema van beknutting versus vrijheid, en maakte van echtbreker Gino een even hemelbestormende als tragische figuur. Als hij voor een glas water aanklopt bij een klein wegrestaurant kan hij niet anders dan onmiddellijk het wanhopig verlangen van de jonge Giovanna naar een ander bestaan opzuigen en de verlossersrol op zich nemen.

Hanna heet ze in de vertolking van Halina

Je voelt de Tennessee Williams-achtige hitte al van haar af slaan voordat ze nog maar één woord gesproken heeft

hier 'perspectief' vervangen door het wat actuelere 'gaze'. En voor de liefhebbers van *The Wire*: Dominic West is weer wat jaren ouder, maar ze staan hem goed. Aan de mond van zijn minnares, gespeeld door Ruth Wilson, is het even wennen, zo week en ontvankelijk, maar de seks wordt er wel des te voorstelbaarder van. Zowel bezien door de mannelijke als door de vrouwelijke bril zit het qua seks sowieso wel goed in deze serie.

Reijn, en zoals ze bij binnenkomst van het publiek daar op de toeg van het restaurant verveeld haar nagels zit te lakken, haar blote benen onder zich gevouwen en dan weer in hun volle lengte voor zich uitstrekkend, voel je de Tennessee Williams-achtige hitte al van haar af slaan voordat ze nog maar één woord gesproken heeft. De oude sukkel, Giuseppe, of Joseph zoals hij gespeeld door Gijs Scholten van Aschat heet, ligt onder een motorblok eindelijk te sleutelen, hij

**Boven: Jude Law
en Halina Reijn
in *Obsession*;**

**onder: Ruth Wilson
en Dominic West
in *The Affair***

te lopen in de persoon van Halina/Hanna. Dat is prachtig, waar in Carré je je ook bevindt. Mooiere mensen kun je niet voorstellen, natuurlijk horen die bij elkaar zo gauw ze elkaars lucht kunnen opsnuiven.

'Wow.'
'Ja.'
'Wooooow.'
'Ik weet het.'

MAAR DAN... Er moet nog een echtgenoot uit de weg worden geruimd. En er is een priester die op afstand gehouden moet worden. Een kraan moet worden gerepareerd. Van Hove heeft het naturalistische drama ingedikt tot een schematisch spel; Visconti-getrouw gaat het ook hier meer om de figuur van Gino die zijn vrijheid wil behouden dan om zijn passie voor die ene vrouw. Hij schrikt als hij bemerkt wat zij allemaal voor hem op het spel wil zetten: haar trouw, haar onschuld, haar leven. Een loopband op het toneel waarop hij zichtbaar de benen kan nemen verbeeldt zijn vlucht, begeleid door de opzweepende klanken van Bruce Springsteen. Het is sterk, maar ook een beetje koud. Stel dat je niet weet waar dit verhaal vandaan komt, vroeg ik me af. Snap je dan wat je ziet?

Van sommige titels is het verbazingwekkend dat ze niet al lang opgesoupeerd zijn, voorgoed weggegeven, titels als *Obsession*, *Possession*, *Betrayal*. De kunst is om de ramp niet uit de weg te gaan, telkens een nieuwe vorm te vinden voor een verhaal dat even magisch als kleverig is. De vorm die Van Hove koos, maakt van *Obsession* meer een acteursspektakel dan een toeschouwersdroom. Een kleine opera in feite, ver van menselijk gewoel, ver ook van het geloof dat het zou kunnen bestaan, hoe kortstondig dan ook, dat geliefden elkaar echt zien. ◆

Obsession, in Amsterdam Koninklijke Theater Carré, wo 14 t/m zo 18 juni.
The Affair, seizoen 1 en 2, op Netflix

is het lam dat nog niet weet dat het straks onder zijn eigen motorblok verpletterd zal worden.

Enters Gino, oftewel Jude Law, de grote troef van Ivo van Hove, de meesterlijke Engelse filmacteur die sexy én zacht is. Hij heeft een zeldzame kwaliteit, door schrijfster Edna O'Brien benoemd als: *'He knows things.'* Toen ik haar twee jaar geleden interviewde naar aanleiding van de publicatie van haar memoires was ze volledig van hem in de ban nadat ze hem

kort ervoor in Londen bij kennissen had ontmoet. De kus die hij haar bij het afscheid had gegeven – niet dat het er echt toe doet, maar O'Brien is van 1930 – bleef haar zozeer bij dat ze hem voor haar eigen gemoedsrust een brief had geschreven. Hoe dit is afgelopen, vertelt het verhaal niet.

Hier is hij een zwerver, klaaglijk spelend op zijn mondharmonica. Hij zwalkt zo'n beetje het toneel op, om tegen die muur van hitte op

